

January 13, 1958

Code Message No. 502 from Ambassador Gajewski in Paris to Rapacki

Citation:

"Code Message No. 502 from Ambassador Gajewski in Paris to Rapacki", January 13, 1958, Wilson Center Digital Archive, *Polskie dokumenty dyplomatyczne 1958* (Warszawa: Polski Instytut Spraw
Mie

dzynarodowych, 2011), Document #18, pp.39-40. Translated by Jerzy Giebułtowski.
<https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/208890>

Summary:

Ambassador Gajewski details a conversation with French Minister Pineau, including Pineau's skepticism of the Rapacki Plan, his support of carrying out talks with the East, and the importance of disarmament.

Credits:

This document was made possible with support from Carnegie Corporation of New York (CCNY)

Original Language:

Polish

Contents:

Original Scan
Translation - English

13 stycznia

18

wiście nieufnie nastraja opinię na Zachodzie. Wystąpienie Gaillarda uważa za nieodpowiedzialne i szkodliwe dla Francji. Z rozmowy wywnioskowałem, że zna treść instrukcji, jaką w tej sprawie ma dostać De Carbonel. Przyrzekł informować mnie, gdyby w sprawie tej zaszło coś nowego, i prosił o wzajemne informowanie go.

/-/ Gajewski

AMSZ, ZD 6/77, w. 59, t. 827

18

13 stycznia, szyfrogram ambasadora w Paryżu o rozmowie z ministrem spraw zagranicznych Francji na temat planu Rapackiego

Ścisłe tajne!

Szyfrogram Nr 502
z Paryża, nadany 13.1.58 g. 20.00

R a p a c k i

Rozmowa z Pineau.

1) Oświadczył mi, że co do planu polskiego jego oficjalne stanowisko jest następujące:

- a) Wobec rozwoju broni raketowych dezatomizacja czterech państw w środku Europy jest militarnie bez znaczenia.
- b) Politycznie uważa plan ten za zrozumiały i nawet interesujący, ale tylko w aspekcie stosunków polsko-niemieckich, jako możliwość ruszenia z miejsca sprawy granicy na Odrze i Nysie, i problemu zjednoczenia Niemiec.
- c) Jest natomiast przeciwny planowi w aspekcie stosunków NATO – Pakt Warszawski, bowiem – jego zdaniem – musi on w swych konsekwencjach prowadzić do żądań neutralizacji dalszych państw (na przykład Węgry, Rumunia, Belgia, Włochy, a wreszcie i Francja), co bez generalnego załatwienia sprawy rozbrojenia i kontroli może wywołać zwichnięcie równowagi, co nie leży w niczym interesie. Powołał się między innymi na żądanie Togliattiego objęcia Włoch dezatomizacją.

2) Jeśli chodzi o rozmowy ze wschodem, jest ich zwolennikiem. W dyplomatycznych rozmowach ze Związkiem Radzieckim zaproponował ostatnio, aby przed spotkaniem na najwyższym szczeblu odbyło się posiedzenie ministrów spraw zagranicznych tylko dla ustalenia uczestników tego spotkania i porządku dziennego, do czego przywiązuje dużą wagę. W rozmowach z ZSRR Francja wysunęła w toku omawiania uczestnictwa udział Polski, a ze strony ZSRR mówiono ponadto o udziale Chin i Indii. Francja na udział Chin się nie zgodziła, a na Indie tylko, o ile na porządku dziennym stałyby sprawy Bliskiego Wschodu. Francja ponadto domaga się udziału Włoch.

3) Co do ogólnego rozwoju sytuacji jest raczej optymistyczny, uważa, że w nadchodzących miesiącach dojdzie do wszczęcia rozmów, wyklucza groźbę wybuchu wojny.

^{c4)}^c Kolejne listy Bułganina uważa w ostatecznym rezultacie za szkodliwe, chociaż jest w nich wiele rzeczy słusznych. Uważa, że mieszanie w radzieckich propozycjach wszystkich problemów nie ułatwia wyjścia z impasu, dezorientuje opinię publiczną. Przygotowywanie odpowiedzi zabiera masę czasu i energii, zmusza do ciągłych konsultacji i w efekcie daje wymianę korespondencji, która służy propagandzie, a nie realnemu załatwieniu problemów.

^{c5)}^c Zasadniczą jest sprawa rozbrojenia i kontroli, którą trzeba przemyśleć od nowa ze względu na nową sytuację techniczno-strategiczną. Również sprawa zakazu doświadczeń wymaga nowego podejścia wobec ostatnich osiągnięć radzieckich z bombą wodorową, do której wybuchu nie używa się bomby A, to znaczy praktycznie nie ma radiacji.

^{h4)}^h ^{c6)}^c W sprawach stosunków polsko-francuskich zapowiedział, że sprawa budowy kopalni będzie decydowana na Radzie Ministrów 15 bm., że on będzie sprawy bronił, ale nie chce przesądzać wyniku²⁶. Ponadto zapytywał o stan sprawy biblioteki²⁷.

/-/ Gajewski

AMSZ, ZD 6/77, w. 59, t. 827

²⁶ W toku rozmów polsko-francuskich w lutym 1957 r. pojawiła się koncepcja wyposażenia przez Francję jednej z kopalń węgla kamiennego w okręgu rybnickim (Zofiówki). Do realizacji koncepcji nie doszło.

²⁷ Sprawa własności Biblioteki Polskiej w Paryżu była po wojnie przedmiotem toczącego się przed sądami francuskimi sporu między środowiskami emigracyjnymi i władzami PRL. W 1959 r. zapadł wyrok, który faktycznie oznaczał pozostawienie Biblioteki w rękach emigracji; zob. dok. nr 231; zob. też PDD 1959, dok. nr 123 i 206.

18

January 13, code message from the ambassador in Paris
regarding a conversation with the French minister of foreign affairs
on the Rapacki Plan
Top secret!

Code message No 502
from Paris, transmitted Jan. 13, 1958 20.00 hrs

Rapacki

Conversation with Pineau.

1) He told me that as regards the Polish plan, the official position is as follows:

a) In view of the development of missile arsenals the denuclearization of the four states in the heart of Europe is meaningless from the military point of view.

b) Politically, he finds the plan understandable and even interesting, but only from the point of view of Polish-German relations, as a chance to make some progress on the Oder-Neisse border and German reunification.

c) On the other hand, he is against the plan from the point of view of NATO - Warsaw Pact relations, because, in his opinion, it must necessarily lead to demands for other states to assume neutrality (for example, Hungary, Romania, Belgium, Italy and finally France) which - without a general resolution of the problem of disarmament and control - could upset the balance, which is in nobody's interest. He referred to among others, to Togliatti's demand to denuclearize Italy.

2) As regards talks with the East I am in favor. In diplomatic talks with the Soviet Union, he recently proposed a meeting of foreign ministers to be held before the top-level conference only to name the participants and the agenda, to which he attaches a great importance. During talks with the USSR, France raised [the issue of] Poland's participation, while the Soviet side spoke of the participation of China and India. France will not agree to China's participation, and could agree to India's participation only insofar as the agenda were to include issues of the Middle East. Also France demands that Italy take part.

3) As regards the general development to the situation, he is rather optimistic, and believes that in the months to follow the talks will be resumed, and dismisses any threat of war.

c4)c He finds the subsequent Bulganin letters effectively harmful, however he is right on a number of points. He believes that the mixing of all kinds of problems in the Soviet proposals does not facilitate breaking the impasse, and disorients public opinion. Drafting a reply takes a lot of time and energy, necessitates correspondence exchange, which serves propaganda and not a real solution of problems.

c5)c The key issue is disarmament and control, which should be thought anew in view of the new technological and strategic situation. Also the issue of the ban on testing requires a new approach in light of the recent Soviet tests with the hydrogen bomb, where the detonator is not an A bomb, so that there is practically no radiation.

h4)h c6)c As regards Polish-French relations, he said that construction of a mine would be decided by the Council Ministers on the 15th of this month, and that he would be defending the case, but does not want to specify the result.²[\[1\]](#)⁶ He also inquired after the condition of the library.²[\[2\]](#)⁷

/-/ Gajewski

AMSZ, ZD. 6/77, w. 59, t. 827

26 During Polish-French talks in February 1957, there appeared the idea of France donating equipment to one of the coalmines in the Rybnik area (Zofiówka). The idea never materialized.

27 After the war, the issue of ownership of the Polish Library in Paris was tried by French courts. The controversy was between the émigré milieus and PRP authorities. The verdict of 1959 effectively, gave the Library to the emigres: see doc. no 231; see also PDD 1959, docs No 123 and 206.